

Ольга ЛУЦІВ

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
освітній ступінь «бакалавр»,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

Науковий керівник: **Фугело П.М.**
канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів, банківської
справи, страхування та електронних платіжних систем,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

БЮДЖЕТНЕ ФІНАНСУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Фінансування видатків на національну оборону зумовлюється необхідністю захисту інтересів держави у міжнародному співтоваристві. Обсяг витрат на оборону визначається системою офіційних поглядів військового характеру, виходячи із співвідношення різних воєнних угруповань у світі, напрямків зовнішньої політики країни та інших факторів.

Видатки на оборону держави мають непродуктивний характер, оскільки вони не сприяють приросту ВВП, розвитку продуктивних сил. Разом з тим оборона країни – одна з найважливіших функцій держави, зумовлена необхідністю забезпечення її суверенітету, незалежності й територіальної цілісності, потребами захисту її інтересів у міжнародному співтоваристві. Тому обґрунтування абсолютних обсягів видатків

на національну оборону, їх структури є питаннями першорядними.

Видатки на оборону – це спрямування фінансових ресурсів на оборону держави для утримання збройних сил, розвитку оборонної промисловості, проведення військових досліджень та ліквідації їх наслідків. Вони включають прямі, непрямі і приховані витрати [1].

Прямі витрати на оборону включають витрати на міністерства і відомства оборони держави, які складаються із витрат на утримання та навчання особового складу збройних сил, придбання, утримання та експлуатацію озброєння, військової техніки та майна, військові науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, видатки на цивільну оборону, військову допомогу іноземним державам та інші витрати. Прямі видатки становлять основну частину оборонних видатків.

У свою чергу, прямі оборонні видатки поділяються на поточні й капітальні (інвестиційні).

Поточні витрати на оборону пов'язані в основному з підтримкою бойової могутності збройних сил на досягнутому рівні. Вони включають грошове утримання військовослужбовців та заробітну плату цивільного вільнонайманого персоналу, витрати на медичне обслуговування, транспортування та інші види забезпечення діяльності особового складу, а також витрати, пов'язані з експлуатацією та ремонтом військової техніки.

Капітальні витрати пов'язані з відображенням матеріально-технічного переоснащення збройних сил та розвиток оборонної промисловості. Вони включають витрати на військові наукові дослідження і дослідно-конструкторські роботи, закупівлі озброєння та військової техніки, військове будівництво тощо.

Непрямі оборонні видатки – це бюджетні затрати, пов’язані з утриманням збройних сил, гонкою озброєнь, ліквідацією наслідків війн (проценти та погашення державного боргу, пенсії й допомога ветеранам війни, інвалідам, сім’ям загиблих, затрати щодо відбудови руйнувань, спричинених війною, виплати репарацій тощо).

Приховані оборонні видатки за своїм характером та значущістю належать до оборонних видатків, але проходять за кошторисами цивільних міністерств і відомств.

В Україні частка видатків на оборону в національному продукті недостатня для підтримання на належному сучасному рівні обороноздатності країни. До 2014 року вона становила менше 1%. З початком російської агресії частка видатків на оборону зросла і у 2015-2018 рр. становила майже 3%. Законом України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 р. №2469-VIII встановлено, що обсяг видатків на фінансування сектору безпеки і оборони має становити не менше 5% запланованого обсягу внутрішнього валового продукту, з яких не менше 3% – на фінансування сил оборони [4].

Наприклад для порівняння видатки державного бюджету на функцію оборони у 2019 році становили 106627,8 млн грн, у тому числі за загальним фондом – 101296,1 млн гривень. Порівняно з 2018 роком видатки державного бюджету збільшено на 9,9%, або на 9603,8 млн гривень.

Першочерговими пріоритетами, згідно з Законом про Держбюджет 2020 р., визначено вирішення соціальних питань, оборонної сфери, охорони здоров’я, внутрішніх справ та питань освіти.

Передбачено, зокрема, збільшення видатків на оборону на 15,8% [5].

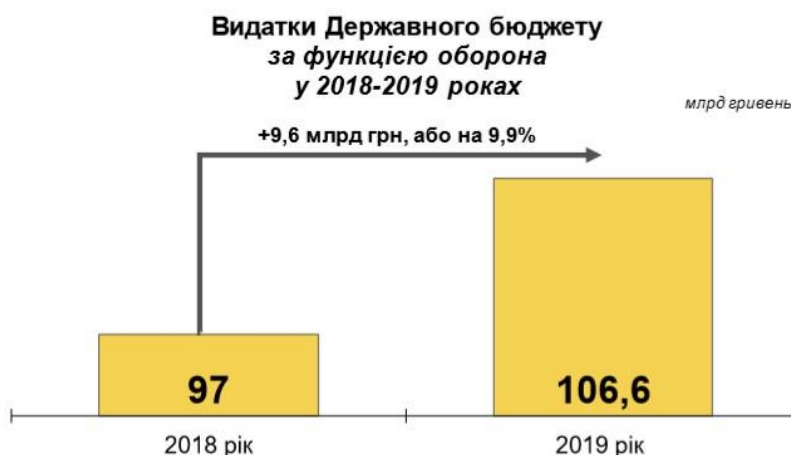

Рис. 1. Динаміка видатків Держбюджету України на оборону у 2018-2019 рр.

Великою проблемою в Україні є нерівномірне фінансування заходів розвитку озброєнь, військової техніки та інфраструктури упродовж року. Так, за даними Міністерства оборони України Міністерство фінансів України в помісячних розписах асигнувань основну суму коштів виділяє, як правило, в IV кварталі. Це унеможливорює використання призначених коштів у повному обсязі, порушує послідовність та повноту виконання заходів із розроблення та закупівлі озброєння, не дає можливості ефективно спланувати фінансування заходів.

З огляду на значення оборони для функціонування суверенної, незалежної держави цілком виправданим є здійснення фінансування її військових потреб включно за рахунок Державного бюджету України, що визначено як Бюджетним кодексом України, так і спеціальним законодавством.

Перелік використаних джерел

1. Василик О.Д., Павлюк К.В. Державні фінанси України. підруч. Київ. НІОС, 2002. 483 с.
2. Дудкіна О.П., Паляниця В.А. Управління ресурсами. навч.-метод. комплекс. Тернопіль. 2015. 76 с.
3. Юрій С.І., Дем'янишин В.Г., Кириленко О.П. Бюджетна система. підруч. Тернопіль. ТНЕУ, 2013. 624 с.
4. Кириленко О. Сучасні тенденції видатків на оборону з державного бюджету України. *Актуальні питання теорії і практики фінансів*. 2019 р. №3 (60). С. 179-188.
5. Реалії бюджету-2020: хто отримає найбільше порівняно з 2019 роком. URL: <https://mind.ua/publications/20205850-realiyi-byudzhetu-2020-hto-otrimae-najbilshe-porivnyano-z-2019-rokom>.